SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1744

av Kjell-Arne Ottosson (KD)

Stärkt svensk drönarutveckling och tillvaratagande av civila drönarresurser

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Transportstyrelsen ett tydligt uppdrag att korta kö- och handläggningstiderna för drönartillstånd, med mätbara mål, en tidssatt plan och regelbunden redovisning till regeringen, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över lagen (2016:319) om skydd för geografisk information och då särskilt granska kravet på förhandsgranskning av flygbilder och annat geografiskt material som saknar betydelse för totalförsvarets säkerhet och om att överväga om godkända aktörer åter ska ges rätt att själva ansvara för granskningen av sitt material under tillsyn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla former för att kartlägga och genom frivillig medverkan, utbildning och övning ta tillvara civila drönarpiloters och drönarföretags kompetens inom totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en nationell samordnare för svensk drönarutveckling och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Drönartekniken ger stora möjligheter för svenska företag och för samhället. Drönare används redan inom bland annat skogsbruk, inspektion av elnät och annan infrastruktur, kartläggning, transporter och räddningsinsatser. Tekniken har också stor betydelse för Sveriges beredskap och försvar. Sverige behöver därför skapa goda förutsättningar för utveckling och användning av drönare, på villkor som är i nivå med dem som företag i övriga Norden och EU möter.

Transportstyrelsen uppger på sin webbplats att kötiden för ansökningar om tillstånd i den specifika kategorin är omkring sex till sju månader innan ärendet ens tilldelas en handläggare. Därefter återstår själva prövningen. Enligt förvaltningslagen kan en sökande begära beslut först när ett ärende inte avgjorts inom sex månader, vilket innebär att kötiden i praktiken ligger på eller över den gräns som lagen anger för ett normalt ärende. Branschen har under lång tid beskrivit väntetiderna som ett av de största hindren för utvecklingen. Så långa väntetider stoppar investeringar, försenar uppdrag och försvårar svenska företags konkurrenskraft, i ett läge där aktörer från andra länder kan verka under snabbare processer. Företag måste kunna planera sin verksamhet och få besked inom rimlig tid. Regeringen bör därför ge Transportstyrelsen ett tydligt uppdrag att korta kö- och handläggningstiderna. Uppdraget bör innehålla mätbara mål, en tidsatt plan för att avveckla ärendekön och regelbunden redovisning av resultaten. Behovet av kompetens, bemanning och effektivare arbetssätt behöver bedömas inom ramen för uppdraget.

Enligt lagen (2016:319) om skydd för geografisk information ska flygbilder och flygfilmer som tas från luftfartyg granskas av Lantmäteriet innan de får spridas. Syftet är att skydda information av betydelse för totalförsvaret, vilket är ett viktigt ändamål. Samtidigt måste reglerna vara proportionerliga och anpassade till dagens teknik och användningsområden. Kravet gäller i princip all bildtagning från luften, oavsett vad bilderna visar, och drabbar därmed i första hand de företag som arbetar med drönare och datainsamling som huvudsaklig verksamhet.

Väntetiderna för spridningstillstånd har även uppmärksammats i riksdagen under föregående mandatperiod. När material utan säkerhetsmässig betydelse omfattas av

förhandsgranskning uppstår administration och väntetider som försvårar företagens verksamhet och riskerar att medföra att verksamhet flyttar utomlands.

Före 2016 års reform fanns ett mer flexibelt system. Försvarsmakten kunde med stöd av förordningen (1993:1745) om skydd för landskapsinformation medge undantag från tillståndskravet för avgränsade områden och tidsperioder, och godkända aktörer kunde ha så kallad självgranskningsrätt. Undantagen förenades med tydliga villkor. Bilder av Försvarsmaktens anläggningar, anläggningar för radar och kommunikation samt energi- och vattenförsörjning var undantagna och skulle skickas in för granskning. Den som spred bilder skulle föra förteckning över godkänt material som kunde kontrolleras av Försvarsmakten, och undantaget kunde återkallas om Sveriges beredskap krävde det. Systemet visar att skyddet av totalförsvarets intressen kan upprätthållas genom att ansvaret läggs på aktören, med undantag för känsliga objekt, kontroll i efterhand och möjlighet att återkalla.

Sedan 2016 gäller i stället ett generellt krav på förhandsgranskning med ett begränsat antal undantag, oavsett hur säkerhetsmässigt känsligt området är. Många aktörer har samtidigt redan egna säkerhetsfilter och rutiner för att undanta eller retuschera känsliga uppgifter. Regeringen bör därför se över lagstiftningen och då särskilt granska kravet på förhandsgranskningen av material som saknar säkerhetsmässig betydelse och överväga att återinföra en ordning där godkända aktörer själva ansvarar för granskningen under tillsyn. Prövningen bör koncentreras till information som kan skada totalförsvaret, och andra bestämmelser som skyddar skyddsobjekt ska fortsatt gälla. I arbetet bör erfarenheter från andra nordiska länder och EU-länder tas till vara.

Hos civila drönarpiloter och svenska drönarföretag finns kompetens, utrustning och praktisk erfarenhet som kan stärka totalförsvaret. Enligt Transportstyrelsens statistik har sedan 2021 drygt 44 000 personer avlagt drönarkort och cirka 54 000 privatpersoner registrerats som operatörer, vilket innebär att det finns i storleksordningen 50 000 civila drönarpiloter i Sverige. Erfarenheterna från Ukraina visar hur viktig drönartekniken är, hur snabbt nya användningsområden utvecklas och hur värdefull en bred civil kompetensbas är när samhället utsätts för kris eller krig. Staten saknar i dag en samlad bild av hur dessa civila resurser skulle kunna nyttjas.

Regeringens utredning om det civila försvarets användning av drönare och skydd mot hotande drönare (dir. 2026:45), som ska redovisas senast den 8 oktober 2027, är ett viktigt steg. Arbetet bör kompletteras med konkreta former för att identifiera och ta till vara civila resurser genom frivillig medverkan. Det kan handla om samarbete med frivilliga försvarsorganisationer, gemensamma övningar och utbildning för exempelvis lägesbilder, skadeinventering och stöd till räddningsinsatser.

Civil användning i fredstid kan samtidigt utveckla kunskap som är värdefull vid kris och höjd beredskap. System och utbildning som är utformade för dubbla användningsområden (dual use) gör att resurserna kan användas både i fred och i kris. Samverkan bör omfatta både det civila och det militära försvaret och bygga på tydliga krav på kompetens, informationssäkerhet och lämplighet.

Drönarområdet berör flera myndigheter och politikområden, bland andra Transportstyrelsen, Lantmäteriet, Försvarsmakten och Myndigheten för civilt försvar. Företag behöver möta en stat som tar ett samlat ansvar för att undanröja onödiga hinder och skapa förutsättningar för utveckling. Regeringen bör därför tillsätta en nationell samordnare för svensk drönarutveckling. Samordnaren bör föra en strukturerad dialog med branschen och berörda myndigheter, identifiera regelhinder och följa upp åtgärder som stärker både konkurrenskraften och totalförsvarets förmåga.

Sverige har möjlighet att bygga en stark drönarbransch. Då måste företagens innovationskraft mötas av fungerande tillståndsprocesser, proportionerliga regler och ett tydligt offentligt ansvar.

Kjell-Arne Ottosson (KD)